

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СІМЕЙНЕ ПРАВО**

ПРОФЕСІЙНІ ОBOB'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ

ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ ПРАВО
ПІДГОТОВКИ ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ
ОСВІТИ У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 08 ПРАВО
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 ПРАВО

Рекомендовано кафедрою
управління у сфері цивільного захисту на 2022-2023 навчальний рік.
Протокол від 23 серпня 2022 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Сімейне право»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Програма вивчення професійного обов'язкового компонента «Сімейне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сімейне право, як галузь права. Сімейне право регулює як внутрішньо-сімейні відносини, так і пов'язані з ними інші відносини, наприклад, порядок реєстрації шлюбу, опіку, піклування та ін.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Аліна Анатоліївна БІЛЕКА
Контактна інформація	
E-mail	bileka_alina@chipb.org.in
Наукові інтереси	аграрне, земельне та екологічне право
Професійні здібності	кандидат юридичних наук, доцент
Наукова діяльність за освітнім компонентом	наукові публікації у фахових виданнях та наукове керівництво дослідженнями здобувачів вищої освіти у науковому предметному гуртку з правознавства «Феміда»

Метою викладання навчальної дисципліни «Сімейне право» є сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти правової культури, опануванню необхідними теоретичними положеннями, які вироблені наукою сімейного права, засвоєнню нормативного матеріалу, закріпленого системою законодавства України, ознайомленню з практикою застосування сімейно-правових норм, розвитку навичок тлумачення та застосування норм сімейного законодавства в процесі професійної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сімейне право» є опанування здобувачами вищої освіти теоретичним змістом курсу, формування у здобувачів вищої освіти необхідних практичних навичок роботи з засвоєним матеріалом.

Час та місце проведення занять з дисципліни визначається розкладом навчальних занять, затвердженим начальником інституту.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни ПРОФЕСІЙНІ ОBOB'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ		
Рік підготовки	2025-2026	

Семестр	8	
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	
- кількість модулів	1	
- загальна кількість годин	120	
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	24	
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	26	
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	70	
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Залік 8 семестр	

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна тісно пов'язана з наступними навчальними дисциплінами: цивільне право, цивільне процесуальне право, трудове право, нотаріат, адвокатура, адміністративний процес, кримінальний процес.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми Право підготовки здобувачів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 081 Право вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Код	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, проекти практики)	Кількість кредитів	Форма контролю	Компетентність (ЗК\СК)
1. ОBOB'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ОПП				
OK 23	Житлове право	3	залік	2,3,9,11,1 2,14
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 9 Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати</p>			

	<p>цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК 14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК 7 Здатність застосовувати знання засад, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p>

Програмні результати навчання за ОПП: ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК 9 Здатність працювати в команді; ЗК 10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми; ЗК 14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності; СК 7 Здатність застосовувати знання засад, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право; СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

ТЕМА № 1. «Поняття сімейного права».

Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному сенсі. Юридичні ознаки сім'ї. Погляди на поняття сім'ї у сучасній правовій науці та у чинному законодавстві.

Поняття сімейного права України. Поняття сімейного права та сімейного законодавства.

Предмет та метод сімейного права України. Співвідношення сімейного та цивільного права.

Функції сімейного права України. Поняття функцій сімейного права України. Види функцій: регулятивна, охоронна, виховна.

Принципи сімейного права України. Принцип рівності учасників сімейних правовідносин. Принцип пріоритету сімейного виховання дитини. Принцип охорони сім'ї державою. Принцип охорони прав та законних інтересів дитини. Принцип захисту таємниці особистого життя учасників сімейних правовідносин. Принцип захисту права на особисту свободу учасників сімейних правовідносин. Принцип недопустимості втручання у сімейне життя.

ТЕМА № 2. «Джерела сімейного права».

Акти сімейного законодавства України. Поняття та види актів сімейного законодавства України.

Значення та порядок застосування міжнародних договорів при регулюванні сімейних відносин.

Регулювання сімейних відносин за допомогою договорів. Поняття та види договорів, за допомогою яких здійснюється регулювання сімейних відносин. Порядок їх укладення.

Соціальні регулятори сімейних відносин. Традиції, положення канонічного права, моральні засади суспільства. Роль звичаїв у регулюванні сімейних відносин. Поняття та види соціальних регуляторів сімейних відносин. Поняття традицій та звичаїв.

Значення постанов Пленуму Верховного Суду та судової практики при регулюванні сімейних відносин.

Дія актів сімейного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.

Застосування аналогії закону та аналогії права. Поняття аналогії закону та аналогії права.

ТЕМА № 3. «Сімейні правовідносини».

Поняття та види сімейних правовідносин.

Загальна характеристика сімейних правовідносин. Загальні засади регулювання сімейних відносин. Особливості сімейних правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Відносини родинності та свояцтва та їх правове значення. Родинність та спорідненість за сімейним правом України. Інші підстави виникнення сімейних правовідносин.

Елементи сімейних правовідносин. Об'єкт, суб'єкт та зміст сімейних правовідносин.

Строки в сімейному праві. Застосування позовної давності до сімейно-правових спорів. Поняття та види строків в сімейному праві. Поняття позовної давності. Вимоги, до яких позовна давність на застосовується.

ТЕМА № 4. «Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав».

Здійснення сімейних прав. Поняття суб'єктивного сімейного права.

Виконання сімейних обов'язків. Поняття суб'єктивного сімейного обов'язку.

Форми та способи захисту сімейних прав та інтересів. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту сімейних прав та інтересів.

Відповідальність у сімейному праві. Поняття та види відповідальності у сімейному праві.

ТЕМА № 5. «Загальні положення про шлюб».

Поняття шлюбу та його ознаки. Право на шлюб.

Умови укладення шлюбу. Позитивні та негативні умови укладення шлюбу. Добровільність шлюбу. Шлюбний вік. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою. Правозгідність шлюбу.

Порядок укладення шлюбу. Реєстрація шлюбу. Місце реєстрації. Умови реєстрації шлюбу.

Правові наслідки відмови від вступу у шлюб.

Правозгідність шлюбу. Чинність шлюбу.

Поняття та види недійсних шлюбів. Поняття та ознаки недійсного шлюбу. Абсолютно недійсні шлюби. Відносно недійсні шлюби.

Підстави недійсності шлюбу. Порухення умов укладення шлюбу. Наявність при укладенні шлюбу обставин, що перешкоджають його реєстрації. Реєстрація фіктивного шлюбу.

Обставини, які усувають недійсність шлюбу. Народження дитини в недійсному шлюбі.

Порядок анулювання актового запису про недійсний шлюб та визнання шлюбу недійсним у судовому порядку. Особи, що мають право пред'являти до суду позов про визнання шлюбу недійсним.

Правові наслідки недійсності шлюбу. Правові наслідки недійсності шлюбу. Права дітей, народжених у недійсному шлюбі.

Визнання шлюбу неукладеним. Поняття визнання шлюбу неукладеним. Підстави визнання шлюбу неукладеним. Порядок визнання шлюбу неукладеним. Наслідки визнання шлюбу неукладеним.

ТЕМА № 6. «Особисті немайнові права та обов'язки подружжя».

Загальна характеристика особистих немайнових правовідносин подружжя. Поняття та особливості особистих немайнових правовідносин подружжя.

Право на материнство та батьківство. Поняття материнства та батьківства.

Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Поняття індивідуальності.

Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток.

Право дружини та чоловіка на зміну прізвища.

Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї.

Право дружини та чоловіка на свободу. Поняття особистої свободи.

Право дружини та чоловіка на особисту недоторканість. Поняття особистої недоторканості.

Особисті немайнові обов'язки подружжя. Турбота про сім'ю.

Здійснення особистих немайнових прав та виконання обов'язків подружжя.

ТЕМА № 7. «Майнові права та обов'язки подружжя».

Види правових режимів майна подружжя. Законний режим майна подружжя. Договірний режим майна подружжя.

Законний режим майна подружжя. Майно, що є особистою приватною власністю дружини та чоловіка. Підстави набуття права особистої приватної власності. Здійснення дружиною, чоловіком права особистої приватної власності. Майно, що є спільною сумісною власністю подружжя. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. Розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Припинення права спільної сумісної власності подружжя.

Договірний режим майна подружжя. Поняття договорів, які можуть укладати подружжя. Класифікація договорів, які можуть укладати подружжя.

Поняття та правова природа шлюбного договору. Поняття шлюбного договору. Класифікація шлюбних договорів.

Порядок укладення шлюбного договору. Суб'єкти шлюбного договору. Форма укладення шлюбного договору.

Зміст шлюбного договору. Майнові права й обов'язки подружжя.

Припинення та зміна шлюбного договору. Визнання шлюбного договору недійсним. Підстави припинення шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору. Право на відмову від шлюбного договору. Правові наслідки припинення та зміни шлюбного договору. Підстави визнання шлюбного договору недійсним. Правові наслідки визнання шлюбного договору недійсним.

Загальні підстави виникнення права на утримання у одного з подружжя.

Спеціальні підстави виникнення права на утримання у одного з подружжя. Види спеціальних підстав виникнення права на утримання у одного з подружжя.

Право на утримання після розірвання шлюбу. Випадки права на утримання після розірвання шлюбу. Підстави припинення права на утримання.

Форми та способи надання утримання одному з подружжя.

Припинення права одного з подружжя на утримання. Підстави припинення права одного з подружжя на утримання автоматично та за рішенням суду.

Майнові права та обов'язки чоловіка та жінки, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою. Право на утримання жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою.

ТЕМА № 8. «Припинення шлюбу».

Поняття та підстави припинення шлюбу.

Розірвання шлюбу. Розірвання шлюбу в органах РАЦС. Розірвання шлюбу в судовому порядку.

Правові наслідки припинення шлюбу.

Поновлення шлюбу. Підстави поновлення шлюбу. Правові наслідки поновлення шлюбу.

Встановлення режиму окремого проживання подружжя та його наслідки. Підстави встановлення режиму окремого проживання подружжя. Наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя.

ТЕМА № 9. «Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей».

Характеристика правовідносин батьків та дітей.

Підстави виникнення батьківських правовідносин. Кровне споріднення. Походження дітей від даних батьків. Реєстрація народження органом РАЦС.

Визначення походження дитини від батьків, які знаходяться у шлюбі між собою.

Визначення походження дитини при застосуванні лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій. Види застосування лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій.

Визначення походження дитини від батьків, які не знаходяться у шлюбі між собою. Підстави та порядок визначення походження дитини від батьків, які не знаходяться у шлюбі між собою.

Визнання батьківства (материнства). Порядок встановлення материнства та батьківства. Добровільне встановлення батьківства. Судове встановлення батьківства.

Оспорювання батьківства (материнства). Оспорювання запису про батьківство (материнство).

Встановлення факту батьківства (материнства). Судове встановлення факту визнання батьківства (материнства).

Особисті права та обов'язки батьків. Рівність прав та обов'язків батьків та дітей. Права та обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дітей. Права батьків на спілкування. Право батьків на захист дитини. Право батьків на відібрання малолітньої дитини від інших осіб. Здійснення батьківських прав недієздатними чи неповнолітніми батьками.

Особисті права та обов'язки дітей. Право жити та виховуватись у сім'ї. Право на ім'я, по-батькові та прізвище. Право висловлювати свою думку. Право на спілкування з батьками та іншими родинами. Право на свободу переміщення та вибору місця проживання. Право на свій захист.

Спори, пов'язані із здійсненням батьківських прав. Спори про місце проживання дитини при роздільному проживанні батьків. Спори про здійснення батьківських прав батьком або матір'ю, який/яка проживає окремо від дитини. Спори про відібрання батьками малолітньої дитини від будь-якої особи, яка тримає її не на підставі закону або рішення суду. Спори про позбавлення та відновлення батьківських прав. Спори про відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.

Відповідальність батьків за неналежне виховання дітей. Поняття та види відповідальності батьків за неналежне виховання дітей.

ТЕМА № 10. «Майнові права та обов'язки батьків та дітей».

Види правових режимів майна батьків та дітей. Роздільність майна батьків та дітей. Право спільної власності батьків та дітей. Права батьків та дітей щодо користування майном.

Управління майном дитини. Використання доходу від майна дітей. Вчинення батьками правочинів щодо майна дітей. Охорона батьками майнових прав дітей.

Відповідальність батьків за неналежне виконання своїх обов'язків щодо управління майном дитини. Поняття та види відповідальності батьків за неналежне виконання своїх обов'язків щодо управління майном дитини.

Добровільне виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Відрахування аліментів на дитину за ініціативою платника.

Договори між батьками про сплату аліментів на дитину. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. Договір про припинення права на аліменти у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно.

Примусове виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Підстави виникнення обов'язків по утриманню дітей. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами. Участь батьків у додаткових витратах на дитину. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей.

Виконання повнолітніми дітьми обов'язку по утриманню своїх батьків. Підстави виникнення обов'язку повнолітніх дітей утримувати батьків. Обов'язок дітей брати участь у додаткових витратах на батьків.

ТЕМА № 11. «Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів».

Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Суб'єктний склад особистих немайнових правовідносин. Види особистих немайнових прав та обов'язків інших членів сім'ї та родичів.

Майнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Суб'єктний склад зобов'язання по утриманню інших членів сім'ї та родичів. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення. Звільнення від сплати аліментів інших членів сім'ї та родичів. Способи сплати аліментів іншими членами сім'ї та родичами.

Підстави та способи здійснення обов'язку з утримання іншими членами сім'ї та родичами.

ТЕМА № 12. «Традиційні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування».

Поняття, види та значення форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Усиновлення. Опіка. Піклування.

Поняття та значення усиновлення. Облік дітей, які залишилися без батьківського піклування і можуть бути усиновлені, та осіб, які бажають усиновити дитину.

Умови та порядок усиновлення. Суб'єкти усиновлення. Згода батьків на усиновлення дитини. Згода дитини на усиновлення. Згода на усиновлення другого з подружжя, опікуна або піклувальника, закладу охорони здоров'я або навчального закладу на усиновлення.

Правові наслідки усиновлення.

Забезпечення таємниці усиновлення.

Визнання усиновлення недійсним. Скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювачів батьківських прав. Підстави визнання усиновлення недійсним. Правові наслідки визнання усиновлення недійсним. Підстави скасування усиновлення. Правові наслідки скасування усиновлення. Підстави позбавлення усиновлювачів батьківських прав. Правові наслідки позбавлення усиновлювачів батьківських прав.

Встановлення опіки та піклування. Підстави встановлення опіки та піклування. Порядок встановлення опіки та піклування над дитиною.

Суб'єкти опіки (піклування). Вимоги, що встановлює закон до опікуна (піклувальника). Органи опіки та піклування, їх повноваження.

Права та обов'язки суб'єктів опіки та піклування. Права та обов'язки дитини. Права та обов'язки опікуна та піклувальника.

Припинення опіки (піклування). Підстави припинення опіки. Наслідки припинення опіки. Підстави припинення піклування. Наслідки припинення піклування.

Фактичне виховання. Поняття фактичного виховання. Суб'єкти відносин щодо фактичного виховання. Підстави виникнення правовідносин між фактичним вихователем та дитиною-сиротою чи дитиною, позбавленою батьківського піклування. Права та обов'язки фактичних вихователів.

ТЕМА № 13. «Альтернативні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування».

Поняття, суб'єкти та зміст договору про патронат. Поняття патронату. Суб'єкти патронатних правовідносин. Договір про патронат. Права та обов'язки патронатних вихователів. Права та обов'язки органу опіки та піклування щодо патронатних вихователів та вихованців. Припинення договору про патронат.

Прийомна сім'я: поняття, особливості створення. Ознаки прийомної сім'ї. Порядок створення прийомної сім'ї.

Суб'єкти прийомної сім'ї. Прийомні діти. Прийомні батьки. Орган опіки та піклування.

Зміст Договору про влаштування дітей до прийомної сім'ї.

Права та обов'язки прийомних дітей, прийомних батьків та органу опіки та піклування.

Припинення діяльності прийомної сім'ї. Підстави припинення діяльності прийомної сім'ї. Правові наслідки припинення діяльності прийомної сім'ї.

Поняття дитячого будинку сімейного типу. Створення дитячого будинку сімейного типу.

Суб'єкти дитячого будинку сімейного типу. Вихованці. Батьки-вихователі. Орган опіки та піклування.

Зміст Договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Права та обов'язки вихованців, батьків-вихователів та органу опіки та піклування.

Припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу. Підстави припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу. Правові наслідки припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семинарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Поняття сімейного права.		2	2			5	
Тема № 2: Джерела сімейного права.		2	2			5	
Тема № 3: Сімейні правовідносини.		1	2			5	
Тема № 4: Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав.		1	2			5	

Тема № 5: Загальні положення про шлюб.		2	2			6	
Тема № 6: Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.		2	2			6	
Тема № 7: Майнові права та обов'язки подружжя.		2	2			5	
Тема № 8: Припинення шлюбу.		2	2			6	
Тема № 9: Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей.		2	2			6	
Тема № 10: Майнові права та обов'язки батьків та дітей.		2	2			6	
Тема № 11: Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.		2	2			5	
Тема № 12: Традиційні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.		2	2			5	
Тема № 13: Альтернативні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.		2	2			5	
Всього за семестр № 3:	120	24	26			70	залік

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

Теми рефератів

1. Співвідношення сімейного та цивільного права.
2. Звичаї у сімейному праві.
3. Види сімейних правовідносин.
4. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків неповнолітніми.
5. Правозгідність шлюбу.
6. Порядок реєстрації шлюбу з особами, засудженими до позбавлення волі.
7. Правові наслідки розірвання шлюбу.
8. Захист права на материнство (батьківство).
9. Права та обов'язки по утриманню чоловіка та жінки, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу між собою.
10. Сімейні права фізичних осіб у правовідносинах, які виникають при застосуванні лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій.
11. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину.
12. Сімейні права та обов'язки мачухи та вітчима щодо дитини.

13. Порядок та наслідки усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями.

14. Правовий статус батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу.

Теми наукових робіт

1. Предмет та метод сімейного права України.
2. Джерела сімейного права.
3. Місце сімейного права в системі права.
4. Поняття та загальна характеристика сімейних правовідносин.
5. Особисті та майнові права та обов'язки подружжя.
6. Поняття та особливості укладення шлюбного договору.
7. Регулювання майнових відносин подружжя в шлюбному договорі.
8. Поділ спільного майна подружжя.
9. Припинення шлюбу шляхом розлучення у судовому порядку.
10. Умови, порядок та правові наслідки визнання шлюбу недійсним.
11. Аліментні відносини між подружжям.
12. Аліментні відносини між батьками та дітьми.
13. Право дитини на виховання в сім'ї.
14. Встановлення та оспорювання батьківства (материнства).
15. Вирішення спорів між батьками з питань виховання дітей.
16. Правові наслідки протиправної поведінки батьків при здійсненні батьківських прав.
17. Підстави, порядок та правові наслідки позбавлення батьківських прав та відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.
18. Поняття усиновлення. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення.
19. Інститут опіки та піклування в сімейному праві, правовий статус та функції органів опіки та піклування.
20. Договір про патронат.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Форми поточного та підсумкового контролю

Засоби оцінювання

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачами вищої освіти з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)	(Результат навчальних занять за семестр	/	Результат самостійної роботи за семестр) 10
---	---	---	---	--	-------------

Критерії оцінювання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.

Підсумкові бали навчальної дисципліни = Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів вищої освіти, залікових книжках. **Присутність здобувачів вищої освіти на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

Підсумкові бали навчальної дисципліни	Загальна кількість балів підсумковим контролем)	Кількість балів за підсумковим контролем
--	--	---

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену,

заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії).

Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам вищої освіти, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 50 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачам вищої освіти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Інституту. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 50 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Інституту.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Підсумкові бали за поточний семестр</i>	<i>Підсумкові бали за попередній семестр</i>	2
---	---	---	----------

Оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю визначені Кафедрою, зокрема щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи.

Перелік теоретичних питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному сенсі. Юридичні ознаки сім'ї.
2. Поняття сімейного права України.
3. Предмет та метод сімейного права України. Співвідношення сімейного та цивільного права.
4. Функції сімейного права України.
5. Принципи сімейного права України.
6. Акти сімейного законодавства України.
7. Значення та порядок застосування міжнародних договорів при регулюванні сімейних відносин.
8. Регулювання сімейних відносин за допомогою договорів.
9. Соціальні регулятори сімейних відносин. Традиції, положення канонічного права, моральні засади суспільства. Роль звичаїв у регулюванні сімейних відносин.
10. Значення постанов Пленуму Верховного Суду та судової практики при регулюванні сімейних відносин.

11. Дія актів сімейного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.
12. Застосування аналогії закону та аналогії права.
13. Поняття та види сімейних правовідносин.
14. Загальна характеристика сімейних правовідносин.
15. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Відносини родинності та свояцтва та їх правове значення.
16. Елементи сімейних правовідносин.
17. Строки в сімейному праві. Застосування позовної давності до сімейно-правових спорів.
18. Здійснення сімейних прав.
19. Виконання сімейних обов'язків.
20. Форми та способи захисту сімейних прав та інтересів.
21. Відповідальність у сімейному праві.
22. Поняття шлюбу та його ознаки.
23. Умови укладення шлюбу.
24. Порядок укладення шлюбу.
25. Правові наслідки відмови від вступу у шлюб.
26. Правозгідність шлюбу.
27. Поняття та види недійсних шлюбів.
28. Підстави недійсності шлюбу.
29. Обставини, які усувають недійсність шлюбу.
30. Порядок анулювання актового запису про недійсний шлюб та визнання шлюбу недійсним у судовому порядку.
31. Правові наслідки недійсності шлюбу.
32. Визнання шлюбу неукладеним.
33. Загальна характеристика особистих немайнових правовідносин подружжя.
34. Право на материнство та батьківство.
35. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності.
36. Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток.
37. Право дружини та чоловіка на зміну прізвища.
38. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї.
39. Право дружини та чоловіка на свободу.
40. Право дружини та чоловіка на особисту недоторканість.
41. Особисті немайнові обов'язки подружжя.
42. Здійснення особистих немайнових прав та виконання обов'язків подружжя.
43. Види правових режимів майна подружжя.
44. Законний режим майна подружжя.
45. Договірний режим майна подружжя.
46. Поняття та правова природа шлюбного договору.
47. Порядок укладення шлюбного договору. Суб'єкти шлюбного договору.
48. Зміст шлюбного договору.

49. Припинення та зміна шлюбного договору. Визнання шлюбного договору недійсним.
50. Загальні підстави виникнення права на утримання у одного з подружжя.
51. Спеціальні підстави виникнення права на утримання у одного з подружжя.
52. Право на утримання після розірвання шлюбу.
53. Форми та способи надання утримання одному з подружжя.
54. Припинення права одного з подружжя на утримання.
55. Майнові права та обов'язки чоловіка та жінки, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою.
56. Поняття та підстави припинення шлюбу.
57. Розірвання шлюбу.
58. Правові наслідки припинення шлюбу.
59. Поновлення шлюбу.
60. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та його наслідки.
61. Характеристика правовідносин батьків та дітей.
62. Підстави виникнення батьківських правовідносин.
63. Визначення походження дитини від батьків, які знаходяться у шлюбі між собою.
64. Визначення походження дитини при застосуванні лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій.
65. Визначення походження дитини від батьків, які не знаходяться у шлюбі між собою.
66. Визнання батьківства (материнства).
67. Оспорювання батьківства (материнства).
68. Встановлення факту батьківства (материнства).
69. Особисті права та обов'язки батьків.
70. Особисті права та обов'язки дітей.
71. Спори, пов'язані із здійсненням батьківських прав.
72. Відповідальність батьків за неналежне виховання дітей.
73. Види правових режимів майна батьків та дітей.
74. Управління майном дитини. Використання доходу від майна дітей.
75. Відповідальність батьків за неналежне виконання своїх обов'язків щодо управління майном дитини
76. Добровільне виконання батьками обов'язку утримувати дитину.
77. Договори між батьками про сплату аліментів на дитину.
78. Примусове виконання батьками обов'язку утримувати дитину.
79. Виконання повнолітніми дітьми обов'язку по утриманню своїх батьків.
80. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів
81. Майнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів
82. Підстави та способи здійснення обов'язку з утримання іншими членами сім'ї та родичами.
83. Поняття, види та значення форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
84. Поняття та значення усиновлення.

85. Умови та порядок усиновлення
86. Правові наслідки усиновлення.
87. Забезпечення таємниці усиновлення.
88. Визнання усиновлення недійсним. Скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювачів батьківських прав.
89. Встановлення опіки та піклування.
90. Суб'єкти опіки (піклування).
91. Права та обов'язки суб'єктів опіки та піклування.
92. Припинення опіки (піклування).
93. Фактичне виховання.
94. Поняття, суб'єкти та зміст договору про патронат.
95. Приймна сім'я: поняття, особливості створення.
96. Суб'єкти прийомної сім'ї.
97. Зміст Договору про влаштування дітей до прийомної сім'ї.
98. Права та обов'язки прийомних дітей, прийомних батьків та органу опіки та піклування.
99. Припинення діяльності прийомної сім'ї.
100. Поняття дитячого будинку сімейного типу.
101. Суб'єкти дитячого будинку сімейного типу.
102. Зміст Договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу.
103. Права та обов'язки вихованців, батьків-вихователів та органу опіки та піклування.
104. Припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Політика викладання навчальної дисципліни

Жодні форми порушення академічної доброчесності або нетерпимості не толеруються.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар : із змінами та допов. станом на 1 верес. 2008 р. / З.В. Ромовська. – К.: Правова єдність, 2009. – 430 с.
2. Сімейне право України: підручник / Т.В. Боднар, В.С. Гопанчук, О.В.Дзера та ін. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 519 с.
3. Сімейне право України: підручник: Затверджено МОН України / авт. кол.: Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, К.М. Глиняна та ін. – К. : Істина, 2010. – 320 с.
4. Сімейне право України: підручник: Затверджено МОН України / Л.М.Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 264 с.
5. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар / С.Я. Фурса, Є.І.Фурса, О.О. Кармаза та ін. – К.: Вид. Фурса С.Я.: КНТ, 2008. – 1248 с.

6. Сімейний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21 – 22. – Ст. 135.
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 № 3 «Про застосування судами окремих норм сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів»
8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 № 3 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав».
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 № 11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя».

Допоміжна:

1. Антошкіна В. Договір про поділ майна подружжя, що є об'єктом права спільної сумісної власності // Право України. – 2005. – № 8. – С. 75 – 78.
2. Апопій І.В. Правове регулювання режиму окремого проживання подружжя // Державотворення та правотворення в Україні: проблеми та перспективи. – 2007. – С.154–157.
3. Апопій І.В. Правовий статус мачухи та вітчима у сімейному законодавстві України. // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – Вип. 1. – С. 130 – 135.
4. Афанасьєва Л.В. Аліментні правовідносини в Україні: Монографія / МВС України, Луг. держ. ун-т внутр. справ. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 224 с.
5. Грічук О. Проблеми і перспективи правового регулювання майнових відносин фактичного подружжя в сімейному праві України // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 10. – С. 59 – 62.
6. Д'ячкова Н.А. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. // Нотаріат для Вас. – 2009. – № 9. – С. 12 – 16.
7. Д'ячкова Н.А. Фактичне виховання як правова форма виховання дітей, які залишилися без піклування батьків. – Вісник університету внутрішніх справ. – 2000. – Спецвипуск. – С. 213 – 215.
8. Дзера О. Деякі проблеми врегулювання відносин власності подружжя в новому Сімейному кодексі України // Юридична Україна. – 2003. – №1. – с.56–58.
9. Домбругова А. Підстави та правові наслідки недійсності шлюбу // Юридичний вісник України. – 2004. – № 21, 22. – С. 14.
10. Дубовик І. Позбавлення батьківських прав як засіб захисту прав дитини // Вісник прокуратури. – 2007. – № 4. – С. 109–114.
11. Євко В.Ю. Дитячий будинок сімейного типу в системі форм улаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Монографія. – Харків, Ксилон, 2010. – 156 с.

12. Євко В.Ю. Право дитини жити та виховуватися у родині // Вісник Університету внутрішніх справ. – 2000. – Спецвипуск. – С. 215–218.
13. Євко В.Ю. Правова природа дитячого будинку сімейного типу // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2001. – Спецвипуск. – С. 338–344.
14. Євко В.Ю. Правові форми родинного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування // Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – Вип. 6. – С. 253–259.
15. Жилинкова И. Личные неимущественные права и обязанности супругов: парадоксы нового СК // Юридическая практика. – 2004. – № 24 (338), 15 июля. – с. 10–11.
16. Жилинкова И.В. Брачный контракт (договор). – Х.: «Ксилон», 2001. – 128 с.
17. Жилинкова И.В. Имущественные отношения между супругами // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2004. – № 1 (13). – С. 43 – 46.
18. Жилинкова И.В. Расторжение брака. – Х.: Ксилон, 2006. – 88 с.
19. Жилінкова І.В. Дія норм сімейного законодавства у часі // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 4 (47). – С. 108 – 118.
20. Заїка Ю. Підстави визнання шлюбу недійсним // Юридична Україна. – 2003. – № 2. – С. 37-40.
21. Зілковська Л.М. Недоліки законодавства про патронат над дітьми та шляхи його удосконалення // Держава і право. – 2007. – № 38. – С.381–389.
22. Злотник І. Юридичні особливості фактичних шлюбних відносин // Юридичний журнал. – 2004. – № 7(25). – С. 31 – 35.
23. Іванов О. Сімейний кодекс України: проблеми застосування // Юридичний журнал : Правове видання / МОН України, НПУ імені М.П.Драгоманова. – 2004. – № 7. – С.30.
24. Кидалова А. Особливості правового регулювання розірвання шлюбу між подружжям, яке має неповнолітніх дітей // Право України. – 2000. – № 2. – С. 55–57.
25. Кириченко Т.С. Поняття «конкубінат»: проблемні питання, підстави виникнення – Право і безпека. – 2010. – № 3. – С. 221 – 224.
26. Коваленко Г. Захист прав неповнолітніх громадян України на житло // Юридичний вісник України. – 2004. – 2003. – № 47. – С.12.
27. Ковальчук І.В. Правова природа інституту усиновлення // Держава і право. – 2007. – № 38. – С.433–437.
28. Коновалов Д. Сімейний кодекс України - шлях до Європи // Юридичний журнал : Правове видання / МОН України, НПУ імені М.П.Драгоманова. - 2004. - № 10. – С.72-75.
29. Красицька Л.В. Визначення походження дитини при застосуванні форм репродуктивної медицини за законодавством України // Підприємство, господарство і право. – 2004. – № 7. – С. 31–33.
30. Красицька Л.В. Оспорювання батьківства // Юридична Україна. – 2008. – № 7. – С. 52–57.

31. Красицька Л.В. Правове регулювання заручин: історія та сучасність // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2007. – № 1. – С.227–237.

32. Красицька Л.В. Розірвання шлюбу: порівняльний аналіз законодавства України та інших країн// Право України : юрид. журн. / засн. Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, НУ "Юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого" та ін. – 2013. – № 10. – С.108-125.

33. Леонтєва Л.В. Права жінок у сім'ї. – Кримський юридичний вісник. – 2010. – № 3. Ч. 1. – С. 335 – 341.

34. Липець Л.В. Особисті немайнові відносини подружжя як можливий об'єкт шлюбного договору. – Право України. – 2009. – № 1. – С. 130. – 140.

35. Лінік Є.П. Опіка та піклування. – К.:Вид. Фурса С.Я., 2006. – 52 с.

36. Логвінова М.В. Здійснення нагляду за дотриманням прав дітей після їх усиновлення іноземними громадянами // Держава і право. – 2007. – № 3 (№37). – С.359–365.

37. Павлова Л. Реалізація природного права на шлюб, сім'ю, материнство та батьківство. – Право України. – 2004. – № 11. – С 46 – 49.

38. Примак В. Підстави й умови виникнення аліментних зобов'язань за новим Сімейним кодексом України // Юридична Україна. – 2003. – № 1. – С.66–74.

39. Романюк Я. Сімейний кодекс України: новели, судова практика застосування // Право України: юрид. журн. / засн. Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, НУ "Юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого" та ін. – 2013. – № 10. – С. 30-44.

40. Сапейко Л.В., Кройтор В.А. Аліменти дітям та батькам: Монографія. – Харків: Еспада, 2008. – 160 с.

41. Фурса С., Драгневич Л. Деякі аспекти законодавчого регулювання сімейних відносин // Юридична Україна. – 2003. – № 1. – С. 59 – 65.

42. Хачатрян В. Колізійні питання шлюбно-сімейних відносин у міжнародному приватному праві. – Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 12. – С. 39 – 43.

43. Червоний Ю. Поняття предмета і методу сімейного права України // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4. – С.157-170.

44. Шаповал Л.І. Правова природа патронату над дітьми у цивільному праві //Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України . – 2005 . – № 2 . – С.105–109.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

Розробник:

Доцент кафедри управління у сфері
цивільного захисту факультету
цивільного захисту,
кандидат юридичних наук, доцент

Аліна БІЛЕКА